

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuoltolain 7 a §:n, sosiaalihuoltolain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:n muuttamisesta

Johdanto

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuoltolakia, sosiaalihuoltolakia ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia. Terveydenhuoltolaissa ja sosiaalihuoltolaissa säädettäisiin periaatteista, joiden mukaan palveluiden ja menetelmien kuulumisen palveluvalikoimaan ja niiden poisrajaaminen toteutetaan julkisesti rahoitetussa sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa säädettäisiin toisiaan vastaavista palveluvalikoiman periaatteista, joiden soveltamisessa huomioitaisiin kummakin alan ominaispiirteet, tavoitteet, käsitteet ja lainsäädäntö. Terveydenhuollossa lakiehdotusten mukaisilla periaatteilla muutettaisiin palveluvalikoiman määrittelyä niin, että nykyisten poissulkukriteerien sijaan säädettäisiin palveluvalikoimaan kuulumisen edellytyksistä. Sosiaalihuoltoon säädettäisiin terveydenhuoltoa vastaavasti palveluvalikoimaan kuulumisen edellytyksistä.

Ehdotetut periaatteet ovat tarveperiaate, turvallisuus, vaikuttavuus ja kustannusvaikuttavuus sekä läpileikkaavina periaatteina yhdenvertaisuus ja ihmisarvon loukkaamattomuus. Palveluvalikoimaan kuulumista tai siitä pois rajaamista koskeva päätöksenteko perustuisi kokonaisharkintaan, jossa huomioitaisiin kaikki palveluvalikoiman periaatteet. Periaatteita voitaisiin myös punnita toisiaan vasten osana kokonaisharkintaa. Periaatteita sovellettaisiin kansallisen tason päätöksenteon ja ohjauksen lisäksi myös hyvinvointialueiden päätöksenteossa, sosiaali- ja terveydenhuollon sisältöohjauksessa ja toiminnassa sekä välillisesti myös asiakas- ja potilastyössä.

Palveluvalikoima koostuisi jatkossakin lähtökohtaisesti nykyisin käytössä olevista palveluista. Palveluvalikoimaa ei olisi tarkoitus määritellä periaatteiden avulla tyhjentävästi, vaan nykyisin olemassa olevaa palveluvalikoimaa kohdennettaisiin ja rajattaisiin jatkossa säädettävien periaatteiden mukaisesti. Käytännössä palveluvalikoimaa ei koskaan voida määritellä yksiselitteisesti tai kaikkia menetelmiä kattavasti, eikä jokaisen käytössä olevan menetelmän osalta ole tarkoituksenmukaista tehdä arviota palveluvalikoiman edellytysten täyttymisestä. Periaatteilla ei voitaisi myöskään ohittaa velvollisuutta järjestää lakisääteisiä palveluja. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia muutettaisiin siten, että hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksessa olisi jatkossa sovittava sosiaalihuollon palvelujen, toimenpiteiden, menetelmien ja työmuotojen sekä terveydenhuollon menetelmien käyttöönottoa, käyttöä ja käytöstä poistamista koskevista yhteistyöaluetasoisista

yhteistyörakenteista ja ohjauksesta. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2026. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan säädetään periaatteista, joiden mukaan palvelujen ja menetelmien kuuluminen palveluvalikoimaan ja niiden poisrajaaminen toteutetaan julkisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Hallitusohjelman mukaan säädetään julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ja menetelmien palveluvalikoimaan kuulumisen ja kohdentamisen periaatteista palveluiden vaikuttavuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoimasta on tehty useita selvityksiä.

Tavoitteet

Lakiehdotusten yleisenä tavoitteena on, että pitkällä aikavälillä palveluvalikoimaa koskevilla valinnoilla ja ohjauksella pystytään saamaan aikaan mahdollisimman paljon terveyttä ja hyvinvointia käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Siten lakiehdotuksilla pyritään turvaamaan riittäviä sosiaali- ja terveyspalveluja parantamalla hyvinvointialueiden ja muiden julkisesti rahoitettujen sosiaali- ja terveyspalveluja järjestävien tahojen mahdollisuuksia onnistua järjestämistehtävässään. Lakiehdotuksilla pyritään mahdollistamaan sekä kansallisesti että hyvinvointialueilla sellaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen, toimenpiteiden, menetelmien ja työmuotojen käyttöönottoa, käyttöä ja käytöstä poistamista koskevat päätökset, joilla edistetään vaikuttavuutta ja kustannusvaikuttavuutta. Tavoitteena on siirtää palvelujen painotuksia väestön terveyttä ja hyvinvointia edistävien sekä sairauksia ja sosiaalisia ongelmia ennaltaehkäisevien palvelujen suuntaan. Lakiehdotuksilla edistettäisiin julkisesti rahoitettujen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhdenmukaisuutta valtakunnallisesti. Yhdessä vaikuttavuuden edistämisen kanssa yhdenmukaisuudella pyritään edistämään asiakkaiden sekä asiakas- ja potilasryhmien välistä yhdenvertaisuutta ja alueellista yhdenvertaisuutta. Lakiehdotusten tavoitteena on lisätä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoimaa koskevien valintojen avoimuutta ja hyväksyttävyyttä sekä kansallisesti että palvelujen järjestämisen ja asiakastyön tasolla.

Vastausohjeet vastaanottajille

Myös tahot, joita ei ole erikseen mainittu jakelussa, voivat toimittaa ministeriölle lausuntonsa.

Lausunto annetaan vastaamalla Lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausunnon antamista varten vastaajan on rekisteröidyttävä ja kirjauduttava Lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi ovat Lausuntopalvelu.fi:n sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausuntopalvelu.om@gov.fi. Lausunto voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamoon sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo.stm@gov.fi. Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/36135/2023. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta. Jos lausunto on jätetty

Lausuntopalveluun, sitä ei tarvitse erikseen lähettää sosiaali- ja terveysministeriölle sähköpostitse tai kirjepostissa.

VAHVA-järjestelmää käyttäviä ministeriöitä pyydetään viemään lausuntonsa myös VAHVAAan asialle VN/36135/2023.

Kirjepostitse lausunnon voi toimittaa osoitteeseen:

Sosiaali- ja terveysministeriö

PL 33

00023 VALTIONEUVOSTO

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla, tunnus STM113:00/2023. Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojasyistä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä. Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon sähköpostitse tai postitse toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa, vaan ainoastaan hankkeen julkisilla hankesivuilla. Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Aikataulu

Suomenkieliset lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 11.12.2025. Ruotsinkielinen esitysluonnos julkaistaan kokonaisuudessaan 11.11.2025, jolloin ruotsinkielinen lausuntoaika jatkuisi 23.12.2025 saakka.

Valmistelijat

Lisätietoja antavat:

Lakimies Kaisa-Maria Kimmel, p. 0295 163 551, etunimi.sukunimi@gov.fi

Erytisasiantuntija Leini Sinervo, p. 0295 163 445, etunimi.sukunimi@gov.fi

Hallitussihteeri Ida Hakanen, p. 0295 163 173, etunimi.sukunimi@gov.fi

Linkit

<https://stm.fi/hanke?tunnus=STM113:00/2023> - Linkki hankeikkunaan

<https://stm.fi/sv/projekt?tunnus=STM113:00/2023> - Länk till projektets webbplats

Liitteet:

[HE luonnos_palveluvalikoiman periaatteet_syksy 2025.pdf](#) - Hallituksen esitysluonnos palveluvalikoiman periaatteista suomeksi. Det svenskspråkiga propositionsutkastet publiceras den 11 november 2025, vilket innebär att remissbehandlingen på svenska pågår till den 23 december 2025.

Jakelu:

ADHD liitto
Akava ry
A-klinikkasäätiö
Allergia-, iho- ja astmaliitto ry
Allianssi ry
Ammattiliitto Pro ry
Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus
Autismiliitto
Diabetesliitto
Diakoniatyöntekijöiden liitto ry
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
Eduskunnan vammaisasiain yhteistyöryhmä (VAMYT)
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Eläkeläisliittojen etujärjestö Eetu ry
Ensi- ja turvakotien liitto ry
Epilepsialiitto
Etelä-Karjalan hyvinvointialue
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
Etelä-Savon hyvinvointialue
Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Etelä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus – Socca
FinCCHTA, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
FMA – Funktionsrätt med ansvar rf
Folkhälsan
Förbundet De Utvecklingsstördas Väl-FDUV
Förbundet Finlands Svenska Synskadade -FSS
Helsingin hallinto-oikeus
Helsingin kaupunki
Hengitysliitto ry
Hoitotyön professiojohtajat ry pj
Hoitotyön tutkimussäätiö Hotus ry
Huoltaja-Säätiö
HUS
Hyvinvointiala Hali ry
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Ihmisoikeuskeskus
Ihmisoikeusliitto
Invalidiliitto ry
Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö Itla
Itä-Suomen aluehallintovirasto
Itä-Suomen hallinto-oikeus

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
Joutsenon vastaanottokeskus/ ihmiskaupan uhrin
Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty ry
Julkisalojen koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
Järvi-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Kainuun hyvinvointialue
Kansallinen senioriliitto ry
Kansallinen syöpäkeskus FICAN
Kansaneläkelaitos
Kanta-Hämeen hyvinvointialue
Kehitysvammaisten tukiliitto ry
Kehitysvammaliitto
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Keski-Suomen hyvinvointialue
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Kirkon alat ry
Korkein hallinto-oikeus
Kuluttajaliitto
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT
Kuntoutussäätiö
Kuuloliitto ry
Kuurojen liitto
Kymenlaakson hyvinvointialue
Kynnys ry
Lapin aluehallintovirasto
Lapin hyvinvointialue
Lapsiasiavaltuutettu
Lastensuojelun keskusliitto
Lihastautiliitto ry
Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
Länsi-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
Lääketeollisuus ry
Lääkkeiden hintalautakunta Hila
Lääkäripalveluyritykset ry LPY
Maahanmuuttovirasto
Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Mielenterveyden keskusliitto
Muistiliitto ry
Munuais- ja maksaliitto ry
Neuroliitto
Nuorten lääkärin yhdistys ry
Näkövammaisten liitto ry
Oikeusministeriö
Omaishoitajaliitto ry
Opetus- ja kulttuuriministeriö
OSKU ry (2. asteen opiskelijat)

Pelastakaa lapset ry
Pirkanmaan hyvinvointialue
Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Savon hyvinvointialue
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Psykosociala förbundet
Punainen risti
Puolustusministeriö
Päihdelääketieteen yhdistys ry
Päijät-Hämeen hyvinvointialue
Ravitsemusterapeuttien yhdistys ry
Rikosseuraamuslaitos
Romaniasiaain neuvottelukunta RONK
Ruotsinkielinen sosiaalialan osaamiskeskus – FSKC Ab
Saamelaiskäräjät
Sailab – MedTech Finland ry
Sakki ry (ammattiin opiskelevat)
SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder
Satakunnan hyvinvointialue
Selkäliitto ry
Sininauhaliitto ry
Sisäministeriö
Sisä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
SOS Lapsikylä
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry
Sosiaalihuollon professiojohtajien verkosto pj
Sosiaalityön tutkimuksen seura
Sosiaalityöntekijöiden seura
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
Suomalainen Lääkäriseura Duodecim
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
Suomen CP-liitto ry
Suomen erikoislääkäriyhdistys ry
Suomen Farmasialiitto ry
Suomen Fysioterapeutit ry
Suomen Hammaslääkäriliitto ry
Suomen koulu- ja opiskeluterveyden yhdistys Skooppi ry
Suomen Kuurosokeat ry
Suomen Kätilöliitto ry
Suomen Lukiolaisten Liitto
Suomen Luustoliitto ry
Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry
Suomen Lääkäriliitto ry
Suomen Mielenterveys ry
Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry
Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry

Suomen psykiatriyhdistys
Suomen Psykologiliitto ry
Suomen Puheterapeuttiliitto ry
Suomen sairaanhoitajat ry
Suomen sosiaalioikeudellinen seura
Suomen Suuhygienistiliitto SSHL ry
Suomen Sydänliitto ry
Suomen Syöpäpotilaat ry
Suomen Terveystieteiden tutkimuskeskus ry
Suomen terveydenhuollon arvioinnin seura
Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry
Suomen yleislääketieteen yhdistys
Suomen yleislääkärit GPF ry
Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
Suun terveydenhoidon ammattiliitto STAL ry
Suun terveydenhuollon verkosto pj
Svenska Finlands folkting
Svenska hörsel förbundet rf
Tasa-arvovaltuutettu
Tehy ry
Teknologiaelämäntieteiden tutkimuskeskus ry
Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL
Terveystieteiden tutkimuskeskus Palko
Terveystieteiden tutkimuskeskus ry
Terveystaloustieteen seura ry
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
Turun hallinto-oikeus
Työterveyslaitos TTL
Työttömien valtakunnallinen yhdistys
Vaasan hallinto-oikeus
Vaikuttavuusseura
Vaikuttavuussäätiö
Valli ry
Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE
Valtion koulukodit
Valtion mielisairaalat Niuvanniemi
Valtion mielisairaalat Vanha Vaasa
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Valtiovarainministeriö
Vammaisfoorumi ry
Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö Vamlas
Vane Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta
Vanhusasiavaltuutettu
Vanhuspalvelujen johdon verkosto pj
Vanhustyön keskusliitto
Vankiterveydenhuolto (THL)
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Vastaavien lääkäreiden verkosto pj
Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Taustatiedot lausunnonantajalta

Organisaatio tai vastaajataho

- ☐ Hyvinvointialue (ml. Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä)
- ☐ Valtion viranomainen
- ☐ Ammattijärjestö
- ☐ Muu järjestö tai yhdistys
- ☐ Yritys
- ☐ Yksityishenkilö
- ☐ Joku muu

Kysymys viranomaisille, mikä on lausuntoa käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä?

Lausunnonantajan lausunto

Onko ehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteista säätämisestä kannatettava?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Perustelut ja lisähuomiot esityksen kannatettavuutteen liittyen.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista (jakso 4.2)? Voitte perustella näkemystänne tähän.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista (jakso 4.2)? Voitte perustella näkemystänne tähän.

Onko lakiehdotuksilla jotain sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei vielä ole otettu huomioon, ja jos on, niin millaisia vaikutuksia?

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Terveystalolaki 7 a §

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sosiaalihuoltolaki 30 a §

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sote-järjestämislaki 36 §

Liittyykö esitysluonnoksen mukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteiden soveltamiseen haasteita, ja jos liittyy, niin millaisia ja miten haasteita voisi mielestänne ratkaista?

Muita näkemyksiä ja täsmennysehdotuksia?

Cantell-Forsbom Anna
Sosiaali- ja terveysministeriö

Sinervo Leini
Sosiaali- ja terveysministeriö